SODBA SODIŠČA (prvi senat)

z dne 3. septembra 2009 *

V zadevi C-489/07,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 234 ES, ki ga je vložilo Amtsgericht Lahr (Nemčija) z odločbo z dne 26. oktobra 2007, ki je prispela na Sodišče 5. novembra 2007, v postopku

Pia Messner

proti

Firma Stefan Krüger,

SODIŠČE (prvi senat),

v sestavi P. Jann (poročevalec), predsednik senata, M. Ilešič, A. Tizzano, E. Levits in J.-J. Kasel, sodniki,

* Jezik postopka: nemščina.

generalna pravobranilka: V. Trstenjak,
sodna tajnica: K. Sztranc-Sławiczek, administratorka,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 11. decembra 2008,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

– za nemško vlado M. Lumma in J. Kemper, zastopnika,

– za belgijsko vlado L. Van den Broeck, zastopnica,

– za špansko vlado J. Rodríguez Cárcamo, zastopnik,

– za avstrijsko vlado E. Riedl, zastopnik,

– za portugalsko vlado L. Inez Fernandes in P. Contreiras, zastopnika,

– za Komisijo Evropskih skupnosti V. Kreuschitz, W. Wils in H. Krämer, zastopniki,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalne pravobranilke na obravnavi 18. februarja 2009

izreka naslednjo

Sodbo

1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 6 Direktive 97/7/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. maja 1997 o varstvu potrošnikov glede sklepanja pogodb pri prodaji na daljavo (UL L 144, str. 19).

2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med potrošnico P. Messner in podjetjem Firma Stefan Krüger (v nadaljevanju: Stefan Krüger), ki se ukvarja s prodajo na daljavo po spletu, zaradi vračila 278 EUR po odstopu od pogodbe pri prodaji na daljavo.

Pravni okvir

Skupnostna ureditev

3 V uvodni izjavi 14 Direktive 97/7 je navedeno:

„ker si potrošnik ne more v tistem trenutku ogledati izdelka ali se prepričati o vrsti opravljene storitve pred sklenitvijo pogodbe; ker je treba predpisati pravico do odstopa [od] pogodbe, razen če v tej direktivi ni določeno drugače; ker, če naj bo ta pravica več kakor samo formalna, morajo biti stroški za potrošnika, ki uveljavi pravico do odstopa od pogodbe, omejeni na neposredne stroške vračanja blaga; ker mora biti ta pravica do odstopa brez škode za pravice potrošnika po nacionalni zakonodaji, še zlasti kar zadeva prejem poškodovanih izdelkov in storitev ali takih izdelkov in storitev, ki ne ustrezajo opisu v ponudbi za te izdelke in storitve; ker je na državah članicah, da določijo druge pogoje in dogovore, ki izhajajo iz uveljavljanja pravice do odstopa“.

4 Člen 6(1) in (2) te direktive določa:

„Pravica do odstopa od pogodbe

1. Za vsako pogodbo pri prodaji na daljavo ima potrošnik rok najmanj sedem delovnih dni za odstop od pogodbe brez penalov in brez navajanja razlogov. Edini strošek, ki bi se

potrošniku lahko zaračunal, ker je uveljavil svojo pravico do odstopa, je neposredni strošek vračila blaga.

[…]

2. Če je potrošnik v skladu s tem členom uveljavil pravico do odstopa od pogodbe, je ponudnik dolžan povrniti zneske, ki jih je potrošnik plačal, ne da bi za to zaračunal stroške. Edini strošek, ki se potrošniku lahko zaračuna, je neposredni strošek vračila blaga. Povračilo zneska mora biti izplačano takoj, ko je mogoče, vendar najkasneje v 30 dneh."

5 Člen 14 navedene direktive določa:

„Minimalna klavzula

Države članice na področju, ki ga pokriva ta direktiva, lahko uvedejo ali obdržijo bolj stroge določbe, združljive s Pogodbo, da bi zagotovile višjo raven varstva potrošnikov. […]"

Nacionalna ureditev

6 Člen 312d nemškega civilnega zakonika (Bürgerliches Gesetzbuch, v nadaljevanju: BGB), ki je naslovljen „Pravici do odstopa od pogodbe in do vračila blaga v zvezi s pogodbami pri prodaji na daljavo“, določa:

„1. Potrošnik ima v zvezi s pogodbo pri prodaji na daljavo pravico do odstopa od pogodbe v skladu s členom 355. Namesto pravice do odstopa od pogodbe se lahko potrošniku v zvezi s pogodbami o dobavi blaga prizna pravica do vračila blaga v skladu s členom 356.

2. Z odstopanjem od člena 355(2), prvi stavek, rok za odstop od pogodbe ne začne teči pred izpolnitvijo obveznosti obveščanja v skladu s členom 312c(2), pri dobavi blaga ne pred dnem, ko prejemnik prejme blago, ob večkratni dobavi istovrstnega blaga ne pred dnem prejema prve delne dobave in pri storitvah ne pred dnem sklenitve pogodbe.“

7 Člen 355 BGB, ki je naslovljen „Pravica do odstopa od pogodbe pri potrošniških pogodbah“, določa:

„1. Če je potrošniku na podlagi te določbe z zakonom priznana pravica do odstopa od pogodbe, ni več vezan na svojo izjavo volje za sklenitev pogodbe, če jo je pravočasno preklical. Odstopa od pogodbe ni treba utemeljiti, sporočiti pa ga je treba podjetju pisno ali z vračilom blaga v dveh tednih; za spoštovanje roka zadostuje pravočasna oddaja pošiljke.

2. Rok začne teči od dne, ko je potrošniku pisno sporočen jasno oblikovan pouk o njegovi pravici do odstopa od pogodbe, v katerem so mu njegove pravice pojasnjene primerno glede na uporabljeno sredstvo za komuniciranje in ki vsebuje tudi ime in naslov osebe, na katero je treba nasloviti odstop od pogodbe, ter opozorilo o začetku roka in določbi iz odstavka 1, drugi stavek. Če se pouk sporoči po sklenitvi pogodbe, traja rok z odstopanjem od odstavka 1, drugi stavek, en mesec. Če je treba pogodbo skleniti pisno, rok ne začne teči, dokler potrošnik ne dobi tudi izvoda pogodbe, izvoda naročilnice ali kopije pogodbe oziroma naročilnice. Če je začetek roka sporen, dokazno breme nosi podjetje.

3. Pravica do odstopa od pogodbe preneha najpozneje šest mesecev po sklenitvi pogodbe. Pri dobavi blaga rok ne začne teči, dokler prejemnik blaga ne prejme. Z odstopanjem od prvega stavka pravica do odstopa od pogodbe ne preneha, če potrošnik ni bil pravilno poučen o pravici do odstopa od pogodbe, pri pogodbah o finančnih storitvah, sklenjenih na daljavo, pa tudi ne, če podjetje ni pravilno izpolnilo obveznosti obveščanja v skladu s členom 312c(2), točka 1.“

8 Člen 357 BGB, ki je naslovljen „Pravne posledice odstopa od pogodbe in vračila blaga“, določa:

„1. Če ni drugače določeno, se za pravici do odstopa od pogodbe in do vračila blaga ustrezno uporabljajo določbe o pravici do odstopa po zakonu. Za obveznost vračila plačil v skladu s to določbo velja ustrezno člen 286(3); rok, določen v navedenem členu, začne teči z izjavo potrošnika o odstopu od pogodbe ali o vračilu blaga. Pri tem začne teči rok v zvezi s potrošnikovo obveznostjo vračila z oddajo te izjave, v zvezi z obveznostjo vračila podjetja pa s prejemom te izjave.

3. Z odstopanjem od člena 346(2), prvi stavek, točka 3, mora potrošnik plačati nadomestilo za poslabšanje stvari, ki je nastalo zaradi običajne uporabe, če je bil najpozneje ob sklenitvi pogodbe pisno opozorjen na to pravno posledico in na možnost, da se njen nastanek prepreči. To ne velja, kadar nastane poslabšanje izključno zaradi preizkusa stvari. Člen 346(3), prvi stavek, točka 3, se ne uporablja, če je bil potrošnik pravilno poučen o svoji pravici do odstopa ali je o tem izvedel drugače.

4. Drugi zahtevki ne nastanejo.“

9 Člen 346, od (1) do (3), BGB, ki je naslovljen „Učinki odstopa od pogodbe“, določa:

„1. Če si je pogodbena stranka v pogodbi pridržala pravico do odstopa ali ima pravico do odstopa po zakonu, mora ob odstopu vrniti prejete izpolnitve in izročiti pridobljene koristi.

2. Namesto vrnitve izpolnitve ali izročitve koristi mora dolžnik plačati denarno nadomestilo, če:

(1) je vrnitev izpolnitve ali izročitev koristi izključena zaradi narave stvari,

(2) je prejeti predmet potrošil, odsvojil, obremenil, predelal ali preoblikoval,

(3) se je prejeti predmet poslabšal ali je bil uničen; pri tem se ne upošteva poslabšanje, ki je nastalo zaradi običajne uporabe.

Če je v pogodbi predvidena nasprotna dajatev, se vrednost denarnega nadomestila izračuna na njeni podlagi; če je treba vrniti denarno nadomestilo za koristi, pridobljene zaradi uporabe posojila, se lahko dokaže, da je bila vrednost koristi manjša.

3. Dolžnost plačila denarnega nadomestila odpade:

(1) če se je napaka, ki daje pravico do odstopa, pokazala šele med predelavo ali preoblikovanjem predmeta,

(2) če je za poslabšanje ali uničenje odgovoren upnik ali če bi tudi njemu nastala škoda,

(3) če je pri pravici do odstopa po zakonu poslabšanje ali uničenje nastalo pri upravičencu, čeprav je ravnal s tako skrbnostjo, s kakršno običajno ravna v svojih zadevah.

Trajna obogatitev se mora povrniti.“

Spor o glavni stvari in vprašanje za predhodno odločanje

10 P. Messner je 2. decembra 2005 od podjetja Stefan Krüger prek spleta kupila rabljen prenosni računalnik za 278 EUR.

11 Podjetje Stefan Krüger je imelo ob tem nakupu na spletu objavljene splošne pogoje poslovanja, v katerih je bilo med drugim določeno, da mora kupec plačati nadomestilo za poslabšanje blaga, ki nastane z običajno uporabo.

12 Zaslon računalnika se je avgusta 2006 pokvaril. P. Messner je 4. avgusta 2006 o tej okvari zaslona obvestila podjetje Stefan Krüger. To je zavrnilo brezplačno popravilo navedene okvare.

13 P. Messner je 7. novembra 2006 podala izjavo o odstopu od prodajne pogodbe in ponudila vračilo prenosnega računalnika podjetju Stefan Krüger za sočasno vračilo kupnine. Ta izjava je bila podana v rokih, določenih z BGB, ker P. Messner ni prejela informacij iz določb tega zakonika, tako da bi rok za odstop od pogodbe začel teči.

14 P. Messner je pri Amtsgericht Lahr od podjetja Stefan Krüger zahtevala znesek 278 EUR.

15 Podjetje Stefan Krüger je nasprotovalo tej tožbi in trdilo, da mu P. Messner v vsakem primeru dolguje nadomestilo za skoraj osemmesečno uporabo prenosnega računal-

nika. Izposojnina za tovrstni prenosni računalnik naj bi bila na trgu povprečno 118 EUR za tri mesece, tako da naj bi znašalo nadomestilo, ki ustreza obdobju, ko je P. Messner uporabljala zadevni računalnik, 316,80 EUR.

16 V teh okoliščinah je Amtsgericht Lahr prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo to vprašanje:

„Ali je treba določbe odstavka 2 v povezavi z odstavkom 1, drugi stavek, člena 6 Direktive 97/7/ES […] razlagati tako, da nasprotujejo določbi nacionalne zakonodaje, v skladu s katero lahko prodajalec, kadar potrošnik pravočasno odstopi od pogodbe, zahteva denarno nadomestilo za uporabo dobavljenega potrošniškega blaga?“

Vprašanje za predhodno odločanje

17 Predložitveno sodišče s vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba določbe člena 6(1), drugi stavek, in (2) Direktive 97/7 razlagati tako, da nasprotujejo nacionalni ureditvi, ki določa, da lahko prodajalec od potrošnika zahteva nadomestilo za uporabo blaga, pridobljenega na podlagi pogodbe pri prodaji na daljavo, kadar je potrošnik pravočasno izvršil svojo pravico do odstopa od pogodbe.

18 V skladu s členom 6(1), drugi stavek, in (2) Direktive 97/7 je edini strošek, ki bi se potrošniku lahko zaračunal, ker je uveljavil svojo pravico do odstopa, neposredni strošek vračila blaga.

19 V zvezi s tem je iz uvodne izjave 14 Direktive 97/7 razvidno, da je prepoved nalaganja potrošniku plačila drugih stroškov, ki ne izhajajo neposredno iz vračila blaga, namenjena zagotovitvi, da bo pravica do odstopa, zagotovljena s to direktivo, „več kakor samo formalna“. Če bi bila ta pravica povezana z negativnimi finančnimi posledicami, bi bil potrošnik tako lahko odvrnjen od njenega izvrševanja.

20 Poleg tega je iz iste uvodne izjave razvidno, da je namen pravice do odstopa zaščititi potrošnika v posebnem položaju, ki nastane pri prodaji na daljavo in v katerem „si potrošnik ne more v tistem trenutku ogledati izdelka ali se prepričati o vrsti opravljene storitve pred sklenitvijo pogodbe“. Pravica do odstopa naj bi torej nadomestila slabši položaj, ki za potrošnika izvira iz pogodbe pri prodaji na daljavo, s tem da mu daje primeren rok za razmislek, med katerim lahko kupljeno blago pregleda in preizkusi.

21 Prepoved iz člena 6(1), drugi stavek, in (2) Direktive 97/7 je treba razlagati ob upoštevanju teh ciljev.

22 V zvezi s tem je treba ugotoviti, da določitev splošne obveznosti plačila nadomestila za uporabo blaga, pridobljenega na podlagi pogodbe pri prodaji na daljavo, ni združljiva z navedenimi cilji.

23 Kot je poudarila generalna pravobranilka v točki 74 sklepnih predlogov, če bi moral potrošnik plačati tako pavšalno nadomestilo le zato, ker je imel možnost blago, pridobljeno na podlagi pogodbe pri prodaji na daljavo, uporabljati, ko je bilo v njegovi posesti, bi namreč lahko izvršil svojo pravico do odstopa le zoper plačilo navedenega nadomestila. Takšna posledica bi bila v jasnem nasprotju z besedilom in namenom člena 6(1), drugi stavek, in (2) Direktive 97/7 in bi potrošniku odvzela možnost, da svobodno in brez pritiskov izkoristi rok za razmislek, ki mu ga daje ta direktiva.

24 Prav tako bi bili prizadeti funkcionalnost in učinkovitost pravice do odstopa, če bi potrošnik moral plačati nadomestilo le zato, ker je pregledal in preizkusil blago, pridobljeno na podlagi pogodbe pri prodaji na daljavo. Ker je namen pravice do odstopa ravno dati potrošniku to možnost, dejstvo, da jo je izkoristil, ne more povzročiti, da lahko potrošnik izvrši navedeno pravico le pod pogojem plačila nadomestila.

25 Čeprav je namen Direktive 97/7 zaščititi potrošnika v posebnem položaju pri pogodbi pri prodaji na daljavo, pa ni njen namen zanj določiti pravice, ki bi presegale to, kar je nujno za omogočanje učinkovitega izvrševanja njegove pravice do odstopa.

26 Zato namen Direktive 97/7 in zlasti prepoved iz njenega člena 6(1), drugi stavek, in (2) načeloma ne nasprotujeta temu, da je v ureditvi države članice za potrošnika določena obveznost plačila pravičnega nadomestila, če je blago, pridobljeno na podlagi pogodbe pri prodaji na daljavo, uporabljal na način, ki ni združljiv z načeli civilnega prava, kot sta dobra vera ali neupravičena obogatitev.

27 V zvezi s tem je treba poudariti, da je iz zadnjega stavka uvodne izjave 14 Direktive 97/7 razvidno, da so države članice pristojne, da določijo druge pogoje in podrobna pravila za izvrševanje pravice do odstopa. To pristojnost pa je treba izvajati ob upoštevanju namena te direktive in pri tem se zlasti ne sme posegati v funkcionalnost in učinkovitost pravice do odstopa. To bi se na primer zgodilo, če bi bil znesek takega nadomestila, kot je naveden v prejšnji točki, nesorazmeren glede na ceno zadevnega blaga ali če bi bilo v nacionalni ureditvi določeno, da mora potrošnik dokazati, da tega blaga med rokom za odstop ni uporabljal na način, ki bi presegal to, kar je nujno, da lahko učinkovito izvrši svojo pravico do odstopa.

28 Nacionalno sodišče mora v zadevi, ki mu je bila konkretno predložena, odločiti na podlagi navedenih načel in ob ustreznem upoštevanju vseh posebnosti zadeve, zlasti vrste zadevnega proizvoda in obdobja, ki je teklo, ker prodajalec ni izpolnil obveznosti obveščanja, in na koncu katerega je potrošnik izvršil svojo pravico do odstopa.

29 Glede na navedeno je treba na predloženo vprašanje odgovoriti, da je treba določbe člena 6(1), drugi stavek, in (2) Direktive 97/7 razlagati tako, da nasprotujejo nacionalni ureditvi, ki splošno določa, da lahko prodajalec od potrošnika zahteva nadomestilo za uporabo blaga, pridobljenega na podlagi pogodbe pri prodaji na daljavo, kadar je potrošnik pravočasno izvršil svojo pravico do odstopa od pogodbe. Vendar te določbe ne nasprotujejo temu, da se potrošniku naloži plačilo nadomestila za uporabo blaga, če ga je uporabljal na način, ki ni združljiv z načeli civilnega prava, kot sta dobra vera ali neupravičena obogatitev – če se s tem ne posega v namen navedene direktive in zlasti ne v funkcionalnost in učinkovitost pravice do odstopa, kar pa mora preveriti nacionalno sodišče.

Stroški

30 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (prvi senat) razsodilo:

Določbe člena 6(1), drugi stavek, in (2) Direktive 97/7/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. maja 1997 o varstvu potrošnikov glede sklepanja pogodb pri prodaji na daljavo je treba razlagati tako, da nasprotujejo nacionalni ureditvi, ki splošno določa, da lahko prodajalec od potrošnika zahteva nadomestilo za uporabo blaga, pridobljenega na podlagi pogodbe pri prodaji na daljavo, kadar je potrošnik pravočasno izvršil svojo pravico do odstopa od pogodbe.

Vendar te določbe ne nasprotujejo temu, da se potrošniku naloži plačilo nadomestila za uporabo blaga, če ga je uporabljal na način, ki ni združljiv z načeli civilnega prava, kot sta dobra vera ali neupravičena obogatitev – če se s tem ne posega v namen navedene direktive in zlasti ne v funkcionalnost in učinkovitost pravice do odstopa, kar pa mora preveriti nacionalno sodišče.

Podpisi